

Міністерство освіти і науки
Вища Банкова школа (м. Познань)
Економічне відділення
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Факультет початкової освіти та філології

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали роботи Всеукраїнського
круглого столу з міжнародною участю

*з метою входження системи вищої освіти України в єдиний
європейський простір та з нагоди Дня Незалежності
Республіки Польща*

23 листопада 2017 року

Вища Банкова школа (м.Познань)
Економічне відділення (м.Щецин)
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

**«ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В
ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

Матеріали роботи
Всеукраїнського круглого столу
з міжнародною участю

**з метою входження системи вищої освіти України в
єдиний європейський простір та з нагоди Дня
Незалежності Республіки Польща**

23 листопада 2017 року

Хмельницький – 2017

УДК 06(4):378.014(043.2)

ББК 74.48(4),215.1

Т33

Рекомендовано до друку вченою радою
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
(протокол № 12 від 01 листопада 2017 року)

Рецензенти: **Інна Шоробура** – доктор педагогічних наук, професор;
Анжей Кокель – доктор наук гуманістичних

Т33	Тенденції розвитку вищої освіти в Європейському Союзі: реалії та перспективи / Матеріали Всеукраїнського круглого столу з міжнародною участю [за наук. ред. Ящук І.П.; упоряд. Біницька К.М., Рашина І.О., Моцна Т.А.]. – Хмельницький : Науково-видавничий відділ, 2017. – 335 с.
------------	---

Матеріали Всеукраїнського круглого столу з міжнародною участю орієнтовані на розгляд проблем розвитку вищої освіти в Європейському Союзі та сприяння систематизації та розповсюдженню сучасних європейських освітніх тенденцій в Україні. У колі уваги дослідників – представників низки суспільних наук – впровадження досвіду модернізації вищої освіти країн Європейського Союзу в Україні.

Матеріали Всеукраїнського круглого столу розраховані на науковців – істориків, філософів, соціологів, економістів, педагогів, а також студентську молодь і всіх, хто цікавиться проблемами формування освітньої і наукової стратегії в контексті входження України в єдиний європейський простір вищої освіти.

Розповсюджувати та тиражувати без офіційного дозволу Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії забороняється.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, посилань на літературні джерела та інші відомості відповідають автори публікацій.

© Колектив авторів, 2017

©Макет обкладинки: Підгурський О.С., Рашина І.О., 2017

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	9
Nahornyĭ Ya.V. Professional preparation of the future teachers-philologists	11
Балух М.М. Формування здоров'язбережувальних компетентностей майбутнього вчителя початкових класів як педагогічна проблема.....	21
Барановська В.М. Інформатична культура вчителя – шлях до його професійного й культурного становлення	27
Бих А. В., Сівак Н.А. Характеристика освітньої системи Німеччини	33
Біницька К.М. Професійні компетентності вчителів початкової освіти: польський погляд	39
Біницька О.П. Участь українських вищих навчальних закладів у міжнародних освітніх програмах як форма фандрайзінгу	43
Бондар О.С. Специфіка підготовки магістрів до управління навчальними закладами.....	46
Бучківська Г.В. Етнокультурне та професійне становлення майбутнього вчителя початкових класів засобами народного декоративно-ужиткового мистецтва	50
Вітюк І.С. Основні завдання підготовки вчителів до інноваційної діяльності	56
Габатель О.В., Поляновська О.Р. Формування інформаційної культури майбутніх вчителів початкових класів	61
Гайдамашко І.А. Деякі аспекти формування креативності майбутніх педагогів	68
Глушок Л.М. Політична коректність при перекладі.....	73

Гуцол Л.М. Самореалізація особистості: сучасне наукове уявлення	80
Дарманська І.М. Компетентність майбутніх керівників загальноосвітніх навчальних закладів із позицій європейських еталонних рамок	86
Довгаль А.І., Рашина І.О. Характеристика початкової ланки освіти у Фінляндії	91
Дутчишин Т.П., Рашина І.О. Використання інтерактивних технологій навчання у роботі вищих навчальних закладів	97
Завалко А. М., Коляда Н. М. Тренінг як необхідна складова професійної діяльності соціального працівника	102
Заворотна Н.А. Формування пізнавальної активності студентів закладів вищої освіти	107
Зданевич Л.В. Регіональні особливості підготовки фахівців із дошкільної освіти в країнах Європейського Союзу	112
Казакова Н.В. Профілактика та подолання професійного вигорання майбутніх учителів початкової школи у ході педагогічної практики	130
Кіфлюк В. Р., Сівак Н.А. Інноваційні технології навчання в початковій школі сучасної Польщі	137
Кокоша А. В., Коляда Н. М. Європейський досвід професійної підготовки майбутніх соціальних працівників	142
Крентовська А.П. Досвід інклюзивної освіти Європи для реформування освіти України (з досвіду роботи вчителя-дефектолога Естонії)	147
Кузьма І.І. Реалізація ігрових технологій у закладах початкової та дошкільної освіти України у контексті використання ідей польського досвіду	151
Мисик О.С. Формування фахової компетентності	157

педагогів як базового критерію стандартів педагогічної освіти у країнах Європи	
Моцна Т.А. Модернізація української вищої школи у контексті впровадження Болонського процесу	162
Нікітова І.І. Керівництво самостійною роботою студентів-філологів в умовах євроінтеграції	167
Очеретяний А.В. Свобода вибору як важлива життєва цінність студентів	176
Петрюк Л.П. Фінська освітня система в умовах глобалізаційних процесів	181
Писарчук О.Т. Суб'єктність як основа інноваційної діяльності вчителя початкової школи	187
Пісоцька Л.С. Зарубіжний досвід підготовки фахівців дошкільної освіти	193
Повзун В.Е. Менторство – ефективний спосіб взаємодії студента і викладача у вищих навчальних закладах Великобританії	199
Поліщук О.С., Поліщук О.В. Філософсько-світоглядні орієнтири розвитку освіти у контексті євроінтеграції	204
Рашина І.О. Розвиток системи вищої освіти України в процесі європейської інтеграції	212
Сашко І.С. Суспільна місія університету: європейський досвід	217
Сівак Н. А. Соціалізація молоді у педагогічній спадщині Януша Корчака	221
Тригуб І. І. Тенденції професійної підготовки експертів у галузі освіти у Східноєвропейських країнах.....	228
Осецька О.Р., Рашина І.О. Підготовка вчителя початкової школи до роботи в умовах інклюзивної освіти в Україні	234

Федорчук О.С., Рижа Т.В. Фінансове забезпечення функціонування освітнього середовища вищого навчального закладу	239
Фрига І.О. Особливості навчання дорослих	244
Цавалюк Т.О. Психологічні аспекти попередження конфліктів у системі «Викладач-Студент»	250
Цегельник Т.М. Використання гуманістичного потенціалу Януша Корчака у створенні естетотерапевтичного освітнього середовища	255
Чайка В.М. Професійний саморозвиток педагога в концепціях зарубіжних дослідників	261
Чайка В. М., Ратушняк Н. О. Особливості інклюзивної освіти в країнах Європи	268
Чекаленко В. Т. З'ясування сутності та змісту поняття студентська молодь	275
Чернуха Н. М., Люшненко Л. Л. Тенденції розвитку системи вищої освіти в Україні та за кордоном: основні напрями	281
Чернюк С.В. Формування життєвих цінностей студентської молоді	287
Чорна Н. В. Розвиток креативності педагога в процесі практичної діяльності	293
Швець Т.В., Саковська О.О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій як одна з умов євроінтеграції	299
Шнира Т. В., Рашина І.О. Особливості використання технічних засобів навчання на уроках в початковій школі	309
Шоробура І.М. Управління системою вищої освіти в Словацькій Республіці	314
Яблонська О.А., Рашина І.О. Розвиток вищої освіти в Україні на сучасному етапі становлення суспільства	319

Янкович О. І. Реалізація ідей польського досвіду підготовки майбутніх учителів початкової освіти до інтегрованого навчання в Україні	325
Слюзко В.І. Тенденції розвитку вітчизняної вищої школи на шляху України до Європи	330

Янкович О. І.,
доктор педагогічних наук, професор

РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ ПОЛЬСЬКОГО ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ

У системі початкової освіти розпочинаються радикальні перетворення, зумовлені затвердженням нової редакції Закону «Про освіту», Концептуальних засад реформування середньої школи, Нового державного стандарту початкової загальної освіти (2017). Відмінними рисами нової початкової школи є поділ на два цикли: адаптаційно-ігровий (1-2 класи) та основний (3-4 класи); можливість інтегрування навчального матеріалу в змісті споріднених предметів або вводити до складу предметів у вигляді модулів тощо [1, с. 21]. Необхідність упровадження інтегрованого підходу пояснюється тим, що дитина у ранньому віці сприймає світ цілісно, а не по-предметно [2, с. 6]. Теми для навчання в рамках інтегрованих курсів зможуть обирати як педагоги, так і діти. Вчитель матиме педагогічну свободу, зокрема й свободу вибору (створення) навчальних програм у межах стандарту освіти [1, с. 21].

Радикальні зміни в системі початкової освіти зумовлюють необхідність удосконалення підготовки майбутніх учителів до інтегрованого навчання. Позитивний досвід у цій галузі нагромаджено у Польщі – країні, де починаючи з 1999/2000 навчального року і дотепер ця система навчання найчастіше застосовувалася на етапі дошкільного і початкового (I–III класи) навчання, а від 1 вересня 2017 року не тільки

використовується на цих етапах навчання, але і в четвертому класі початкової школи, і в наступних класах [3, с. 1]. Розроблена і впроваджена навчальна інтегрована «Програма відкривачів» для наймолодших школярів 1–3 класів, яка відповідає педагогічним принципам, віковим особливостям учнів і є інноваційною.

Водночас залишаються невирішені проблеми, зокрема зберігають актуальність питання подальшого створення досконалих програм інтегрованого навчання. У період 1999–2017 рр. Міністерство національної освіти опублікувало шість навчальних планів; причому кожен з них підтримував систему роботи, що визначалася як інтегроване навчання (без поділу на колишні предмети) [3, с. 6]. В останньому документі додатково вказано на метод навчальних проектів як рекомендовану стратегію навчання. У I–III класах, незважаючи на те, що минуло 17 років після впровадження навчання без поділу на предмети, досі використовуються найбільш спрощені і поверхові способи інтеграції [3, с. 7]. Створюється враження, зазначає Т. Яніцка-Панек, що простіше писати про інтегроване навчання (теоретизувати), ніж реалізувати його на практиці, беручи до уваги пізнавальні можливості і інтереси дітей у віці 7–10 років [3, с. 7].

Проблеми початкової школи зумовлюють пошуки досконалої системи підготовки вчителя до реалізації інтегрованого навчання. Під час вивчення педагогічних дисциплін, зокрема й дидактики початкового навчання, майбутні учителі формують уміння визначати інтегровані цілі, визначають цікаві для учнів теми занять, педагогічні стратегії й відповідні способи навчання. Суттєва увага приділяється вивченню педагогіки забави та реалізації методу проектів. Для

кожної навчальної дисципліни викладачі визначають результати (ефекти) навчання, в яких заплановані для формування знання, вміння й соціальні компетенції. Суттєва увага приділяється вихованню таких професійних цінностей: любові до учнів, відповідальності, справедливості, чесності [5, с. 259].

Окрім досягнень, є й прорахунки у підготовці вчителів, яких треба уникати в українських закладах вищої педагогічної освіти. Зокрема, студентів недостатньо готують до інноваційної діяльності, що знижує активність учителів у розробці інтегрованих програм, які б відповідали науковим принципам, психологічним і педагогічним знанням. В освітньому процесі недостатньо обґрунтовано необхідність розвитку ініціативності та підприємливості як ключових компетентностей. Незважаючи на історичні досягнення в галузі освітньої телеології педагогіки початкової школи, потребує подальшого вирішення проблема підготовки майбутніх учителів до цілеутворення, зокрема розгляду навчальних цілей, поряд з педагогічними принципами, змістом, стратегіями, методами, формами і засобами викладання як основних системно пов'язаних і взаєморегульованих компонентів системи освіти [3, с.18].

Слабкою стороною підготовки до професійної діяльності є низький рівень залучення студентів до наукових досліджень проблем інтегрованого навчання.

Врахування польського досвіду підготовки майбутніх учителів дає змогу визначити такі перспективні напрями удосконалення освітнього процесу у закладах педагогічної освіти України:

– формування готовності до інноваційної діяльності, зокрема й розробки авторських інтегрованих навчальних програм. В Україні одним із шляхів формування такої

готовності є опанування технологією розвитку творчої особистості;

- вивчення педагогіки забави як дисципліни за вибором студентів, що стимулює творчу активність і позитивні емоційні стани, досягнення внутрішньої гармонії; сприяє встановленню партнерських стосунків між учителями й учнями, викладачами й студентами;

- упровадження форм і методів роботи, що сприяють опануванню ключовими компетентностями нової української школи, зокрема ініціативністю й підприємливістю;

- запровадження «Методики інтегрованого навчання», селективних інтегрованих дисциплін до освітнього процесу закладів вищої педагогічної освіти;

- залучення викладачів, учителів шкіл I ступеня та студентів до наукових розвідок у галузі інтегрованого навчання, до участі у науково-методичних семінарах у початкових школах; у конференціях для всіх зацікавлених осіб новими освітніми системами;

- формування в майбутнього вчителя найважливіших професійних цінностей: любові до учнів, відповідальності, справедливості, чесності.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://mon.gov.ua/Новини202016/12/05/konczepczyia.pdf>

2. Новий державний стандарт початкової загальної освіти (2017) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://mon.gov.ua/content /Новини/2017/08/21/-novij-derzhavnij-standart-pochatkovoyi-zagalnoyi-osviti.pdf](http://mon.gov.ua/content/Новини/2017/08/21/-novij-derzhavnij-standart-pochatkovoyi-zagalnoyi-osviti.pdf)

3. Яніцка-Панек Т. Теорія і практика підготовки вчителів до інтегрованого навчання у I–III класах початкової школи в Республіці Польща : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. докт. пед. наук зі спец. 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Т. Яніцка-Панек. – Київ : Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України, 2017. – 37 с.

4. Klus-Stańska D. Pedagogika wczesnoszkolna – dyskursy, problemy, rozwiązania / Redakcja naukowa Dorota Klus-Stańska, Maria Szczepka-Pustkowska. Warszawa : Oficyna Wydawnicza Łośgraf, 2011. – 684 s.

5. Kornelia K. Nauczyciel zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej w opinii studentów / Kornelia Magier // Praktyki pedagogiczne ważnym ogniwem w procesie kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej. Teoretyczne i praktyczne aspekty kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej. Włocławek : Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2012. – S. 259–272.

6. Problemy kształcenia nauczycieli wczesnej edukacji w uczelniach wyższych w Polsce // redakcja naukowa Ewa Skrzetuska, Marzenna Nowicka. Toruń, Wydawnictwo Adam Marszałek, 2016. – 298 s.